

Oglas, priopćena itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili poštanicom pošt. st. 61000 u Beču na administraciju lista Pula.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odgovarajućem u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847849. Telefon (tiskare broj) 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Redovito izlazi svake četvrtke, a dostupa se po kvartirarima. Narodna poslovnica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.
Netiskani dopisi se ne vraćaju; opodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju.
Predplata sa poštarinom stoji: 10 K u obće, na godinu 5 K za sefjake, ili K 3—, odo. K. 250 na pol godine.
Izvan carvine više poštarina. Plaća i atačuje se u Pall.
Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koji u Puli, toli izvan iste.
Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamno neka se naslovljuju sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 14. marča 1903.

Prvo čitanje proračuna za 1903. bilo je na dnevnom redu od 16. oktobra prošle godine. Prešnim predlozi zapretilo se je te nije došlo do razprave do ovoga tjedna. Sad se je konačno razpravilo i razpravilo. Počelo se je utarak, nadaljevalo sriedu, četvrtak i petak, i ovaj dan svršilo. Govorili su predstojnici svih naroda i strana. Od Slovenaca: Dr. Ferjančič, od Hrvata prof. Spinčić, prof. Perić i Biankini, Srb dr. Kvekvić. Uza to razni Česi izrazili Njemci, osobito iz Češke i Moravske, te jedan Talijan. Svaki je gođio na svoju. Značajno je, da su svi Njemci, osim Svesnjemaca, govorili kao za-govornici; a svi Slaveni kao protigovornici — osim Poljaka, koji su pak također više protigovornici nego za nj.

Prvi protigovornik bio je dr. Ferjančič. On se je osobito bavio sa jezikovnim pitanjem. Vladi je dozvao u pamet, da valja da uredi jezikovno pitanje ne samo u Ceskoj i Moravskoj, nego također usvih ostalih krunovina; a najpade na jrgu, gdje se postupa sa Slovenci i Hrvati kao heloti — robovi. Pozvao je ceske zastupnike, nek se već neđaju u dogovaranja sami, nego nek rade zajednički sa zastupnicima drugih slavenskih naroda. Svi Njemci su složni protigovornici, morademo se i mi svi zajedno braniti. Netreba zakona za jezikovna prava. Zakon, i to temeljni državni zakon, članak 19., je tu, i taj nek se provede za sve jednako.

Prof. Spinčić uzeo je za podlogu svojega govora odgovor ministra-predsjednika na jednu interpelaciju, što ju je bio postavio zajedno sa Biankini-jem. (Vidi govor na drugom mjestu. Ur.)

Zast. Biankini govorio je kao glavni govornik. U svom govoru osvrnuo se je i on poglavito na rečeni odgovor ministra-predsjednika. On je tom prilikom dozvao u pamet svoje navode: glede irredentističkoga rada u primorskih pokrajina; i u Italiji, i zapodunio jih dokazi iz novijeg doba. Govor Spinčićev i Biankinov upodunjuju se. Dočim je ovaj posljednji govorio više o irredentističkih pojavih, koji jasno kažu, za čim Talijani teže, prikazao je prvi postupak c. kr. vlade i njezinih organa, koji ide u nekih posljedica; na isto, na što idu irredentisti. Biankini govori protiv „N. Pressi“ od vlade podupiranoj te o tajnoj klauzuli. Onaj isti dan, kad ju je Koerber bacio među bajke, bila je priznata u talijanskom parlamentu. Isto je već prije priznalo tal. državni podtajnik Baccelli. Čita pismo iz Rima, koje tu potvrđuje. Tu se priznaje povećanje za Italiju. Dužnost je c. kr. vlade, da kaže gdje se ima Italija povećati. Da li Trentom, Primorjem, Dalmacijom? I najviši krugovi talijanski nadahnuti su duhom irredentističkim. Ima svaki čas irredentističkih demonstracija: u Rimu, u parlamentu i izvan njega; u Milanu, u Genovi. Čita izvadač iz tal. novina, koja kažu, da Italija hoće Goricu, Trst i Istru, i da neće nikad napustiti svoga prava

na Dalmaciju. Ako austr. ug. diplomacija i novinstvo na to šute, onda moradu Hrvati i Sloveni misliti, da su Italiji žrtvovani. To dokazuje i postupak c. kr. vlade u Trstu i Istri, kako ga je drug Spinčić ocrtao; na što sve nije Koerber, koji je posle njega govorio, odgovorio: nit riječi — stalno se je srainio: To dokazuje postupak c. kr. vlade u Dalmaciji: Tamo ima 97% Hrvata, a još vlada uredovni tal. jezik; i nameće se povrh njega i njemački: Tamo su glavni irredentisti činovnici i njihova djeca. Tamo vlada gladi: Plemenito je od grofa Harracha i drugih, da sabiru milostinju za Dalmaciju, al' je srainota da se to mora činiti. Kriva je bezsvjstna vlada. Osvrće se na onaj dio govora Koerbera, gdje je govorio o Dalmaciji: On časti, ponosi se imenom slavenskim, imenom tolike braće, ali presvjeduje protigovornici, da min. predjs. ostantativno rabi slavensko ime, i neće da prizna posebno narodno i povjestno naše ime hrvatsko. Nadalje izvrgava smjehu Koerbera, koji govori kao nekakav orakel, kojega nadalje rieči su činivne, nevjerojatne. Ministar-predsjednik govori kao da bi drugi bili krivi; što je zlo u Dalmaciji, a nije nego vlada. Neda željeznice, neuredjuje puteva, ni luka, ribarstvo je izručeno Cozotom. Obstoji još vinski klauzula, koja je vlada sklopila. Dosta. Glede patriotizma izjavlja, da Hrvati imadu hrvatski patriotizam, koji je uzko sdužen sa vladajućom kućom. Austrijski patriotizam je surogat, koje Hrvati neće zamjeniti za svoj hrvatski pod nijednu cieniu. Čini parafraze na posljednje rieči Koerberove. Tim svim je dokazao ono, što je na svrsi rekao, da je vlada Koerberova jednako nepravedna prema Slavenom, kao što bijaše Schermerlingova i Giskrova i Auerspergova, s razlikom samo tom, da su na ona bile željeznom, a ova nas bje gladnom rukom. Radi toga neima u nju pouzdanja, nit će za proračun glasovati.

Prof. Perić ironizuje ministra-predsjednika, što jih je rekao u razpravi glede Dalmacije: Ministar-predsjednik priznaje ljepotu i prirodno bogatstvo Dalmacije, a ujedno i njezino siromaštvo. Zar su zastupnici krivi, ako je siromašna?! Zar nije to najočitija odsuda austrijske vlade, koja već preko 100 godina upravlja Dalmacijom. Proračunom u ruci dokazuje, da vlada ni sad nije providila za poboljšanje stanja u Dalmaciji, dapače da je u ovogodišnjem proračunu predviđeno manje izdataka nego li prvanih godina: U ostalom, veli govornik: Hrvati imadu svoje državno pravo, i nespadaju u ovo bečko tržišće. Dok spadaju dok daju poreze, u krvi novcu, imadu pravo zahtjevati, da se vlada brizne za moralne i materijalne bitke Hrvata.

Dr. Kvekvić potužio se je na postupak oblasti sa nekim Trojnovičim radi neudžne pjesme; na dalje na postupak oblasti protiv nekih dobitnik družtvo u Dalmaciji, te u obće na zanemarenje pučanstva te kraljevine sa strane c. kr. vlade. Srbje je predstavio kao miran i lojaln član omenat, koj pak hoće da uživa državljanska prava kao i svi drugi:

Zastupnici dr. Kramaf, dr. Začek, dr. Herold, dr. Choc su što opravdali postupak Čeha (oni su naime promjenili taktiku), što branili se proti raznim izjavam Njemaca, što zagovarali svoja prava. Njemci razni govore po prilici onako, kako Talijani. Oni se tuže, ako se Čehom što dade, što bi njim se već davno bilo moralo dati. Česi dakako tu tumače, i dokazuju, kako vlada još uvijek ni iz daleka ne daje Čehom onoga, na što imadu pravo. Osobito je bio sretan u svojem odnosnom govoru, koj je trajao kakvu uru i pol, dr. Herold. Odbija što odlučnije tvrdaju „umjerena“ Njemca dr. Schückera, koj Čeha u nekih krajih Češke naziva tudjinci. Česi su stvorili kraljevinu Česku, oni u njoj nisu nigdje tudjinci. Služili su dugo mnogi njih tudjoi misli. Al oni toga već neće.

Zastupnik Malfati, Talijan iz južnoga Tirola i predsjednik talijanskoga kluba, govorio je skoro izključivo o južnotiroleskoj ili tridentinskoj autonomiji. Vlada je neda, i već a toga su Talijani proti vladi. A oni su protigovornici također s toga, što neda talijanskoga sveučilišta u Trstu.

Zast. Berger govorio je u ime Svesnjemaca. Državi su podkopani temelji; pri tom je ružno napadao na vladajuću kuću i njezinoga predstavnika, tako da ga je morao predsjedatelj opominjati i pozivati na red.

Zast. Seitz govorio je u ime socijalnih demokrata. Parlament da je izgubio svaki ugled. Vlada igra se s njim kako hoće, osobito obzirom na poznati § 14., po kojem može imati sve i bez parlamenta. Tuži se osobito što se vlada nebrine za podignuće obrta.

Na svrsi spominjem još, da je u ime Rusina govorio zast. Romančuk; a u ime Poljaka, koji nisu u „poljskom kolu“, seljak Olsevski i divjak Breiter. Sva trojica su se tužili, što na postupak vladinih organa što na postupak vladajućih Poljaka u Galiciji. U ime „poljskoga kola“ govorio je excelenca grof Dzedušicki, obćenito ob odnosajih u monarhiji, i u parlamentu.

Govor zastup. Spinčića.

izrečen u sjednici carevinskoga vieća povodom prvog čitanja zakonske osnove o državnom proračunu za god. 1903.

Tajna klauzula.

Visoka kućo! Teško je satiru napisati! Tako bih morao uzklknuti odmah na početku svojega govora, i prema tomu ga razpusti, ako bih htjeo kako bi trebalo ožgošati, odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika što ga je dao dne 27. pr. mj. na jednu našu interpelaciju. Neda toga; nemiari se nadmudrivati riečmi. Navadjeti ću činjenice, po kojih nek si onda svak sam stvorio sud i o tvrdnjah u našoj interpelaciji: o tvrdnjah ministra-predsjednika u njegovim odnosnom govoru. Neka svak sam po svojoj duši označi pravim imenom odgovor njegove preuzvišenosti: (Nastavlja) bijaše također povoda, da povede u njeinački: — Visoka kućo! Kod ove tom smjeru izviše (Cujte!); pošto su go-

nu jednu opazku ne mogu ipak napram gospodinu drugu profesorom Romanczuku mimoići, naime glede državnog, odnosno posredujućeg i parlamentarnog jezika, da bi bilo naime svakomu članu ove visoke kuće dozvoljeno, da se u svojem vlastitom jeziku izrazi (Odobravanje) pa bilo, da se ga samo pomoću tumača razumije. Kad nebi bilo dozvoljeno, da se u materinskom jeziku razumijemo, tada nebi smo spadali skupa u jedan parlament. (Zivahno odobranje.)

Meni je zadaća, da govorim o odnosajih u Primorju. Već se je toli često u govorih, upitih i predlozih o tomu govorilo, da bi morali ti odnosajih svakomu članu visoke kuće, i osobito visokoj vladi poznati biti. Na žalost, mogli smo se nedavno o tom uvjeriti, da to nije žalibože slučaj kod članova visoke vlade. To nam je veoma jasno pokazala njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik, kadno je na jednu našu interpelaciju dne 27. pr. mj. odgovorio. Mi smo želili, da se o tom odgovoru odmah razprava otvori, no odnosni predlog bijaše odklonjen. Mi smo odmah sastavili prešni predlog, da se stvar razjasni, no odustali smo obzirom na tada predstojeću i sača započetu razpravu od svog predloga. Mi smo želili i želimo uvesti jasnoću u te odnosaje u Primorju i to obzirom na odnosnu našu interpelaciju i na odnosni odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika. Da stvar bude jasnija, uslobadjam se dozvolom gospodina predsjedatelja koji obje točke upita toli odgovor na iste pročitati. Obje točke upita od dne 21. novembra 1902. glase (šta):

„I. Potivali viest tršćanskog lista „Edinost“ o tajnom dogovoru sa Italijom na štetu Hrvata i Slovenaca, stanjujućih na obalah jadranskoga mora, na istini? II. Ako ne, kako može vaša preuzvišenost čitavu dosadašnju, protiv Hrvatom i Slovencem naperenu vladinu politiku u južnih pokrajinah monarhije opravdati i da li je vaša preuzvišenost sklonu tu politiku u buduće strogo polag temeljnih zakona pravednosti i ravnopravnosti provadjeti?“

Ja sam si odmah priskrbio službenu „Wiener Zeitung“. Tamo glasi odgovor na prvu točku upita, da je njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik pripoviest o tajnoj klauzuli uputio u kraljevstvo bajhaka.

Neka bude dakle pripoviest o tajnoj klauzuli bajka.

Glede drugoga upita odbio je on predbacivanje, da se vodi vladinu politiku u Primorju proti Slavenom, odlučno. Njegova je neprestana briga, da se vladini činovnici vladaju u žalostnoj narodnoj horbi posve nepristrano, te da izkazuju pripadnikom sviju plemena jednaku prijaznost i jednaku skrb. Njemu da manjka svaki oslon, koji bi ga učvrstio u misli, da se je u Primorju od tog po njemu oznučenog pravca odustalo. Za njega ne ostaje nikakva druga povoda, da povede u tom smjeru izviše (Cujte!); pošto su go-

spoda interpellanti izrekli samo jednu obćenitu tvrdnju, nepodavši nikakvih pozitivnih potankosti.

Potrebno bijaše, gospodo moja, da se ono pročita, jer se u interpelaciji nešto uzvrdjuje, što se u odgovoru posve pobija. Potrebno je dakle povratiti se na to i ispitati, koji li ima pravo, koji li je istinu kazao; ili interpellanti ili vlada na usta njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika.

Prije nego li predjem na to, moram izpraviti jednu pogriješku. Prvotni tekst je hrvatski, prevod njemački.

U prvotnom tekstu govori se o „bivšem ugovoru“ među Austro-Ugarskom i Italijom i o „novom ugovoru“ između objiju vlasti.

U prevodu govori se pako o trgovačkom ugovoru. (Čujte!) Ja neznam tko li je počinio tu pogriješku, da postoji pako velika razlika između ugovora i trgovačkog ugovora, to je posve jasno; jer da smo mi htjeli govoriti o trgovačkom ugovoru, to bi smo bili kazali „trgovački ugovor“; i nebi smo bili govorili o „bivšem ugovoru“ i o „novom ugovoru“.

Da je njegova preuzvišenost tako stvar shvaćala, kao što smo ju mi tumačili i on nam može vjerovati, da smo mi tako mislili također iz tog razloga, jer se u pravu tada u novembu, kadno smo postavili onu interpelaciju, mnogo o trosaveznom ugovoru i o saveznom ugovoru sa Italijom govorilo. Da je dakle on ovako stvar uzeo, kao što smo ju mi uzeli, možda nam nebi bio ni odgovorio na interpelaciju.

On bi se bio po svoj prilici sa njegovom preuzvišenosti gospodinom ministrom izvanjskih posala pogovorio, koji bi mu bio po svoj prilici na četiri oči razjašnjenja podao, i tada bi bila njegova preuzvišenost po svoj prilici zašutjela ili izjavila najviše, da je savezni ugovor tajni i da se mora o tom šutiti.

Ovu našu tvrdnju podkriepiluje i odgovor, što ga je dao državni podtajnik u talijanskom parlamentu na jednu sličnu interpelaciju. Kadno bijaše naime talijanska vlada upitana, da li bi se i Italija pristorno proširila, ako se Austro-Ugarska prostorom poveća, odgovorio je državni podtajnik u ime vlade, da je savezni ugovor tajni te da ne može na to ništa odgovoriti.

Za slučaj, da bi nam bila također naša vlada tako odgovorila, jest dobro, što se je počinjlo onu pogriješku u prevodu, jer smo tako barem čuli njegovu preuzvišenost gosp. ministra-predsjednika govoriti o odnosajih u Primorju. Pa kako je taj govorio! Da nisam sve to čuo na vlastita ušesa i čitao crno na bielom svojimi očmi, tada ne bih bio vjerovao od jednoga ministra-predsjednika, da će se na taj način sa ministarske stolice, i to pismeno, dakle promišljeno izjaviti.

Kod toga ne mogu zašutiti, da nam nije dala njegova preuzvišenost na drugu točku upita točan odgovor. On je naš upit ponešto okrenuo, a da uznogete pak po svojoj na nj odgovorili. (Medjklučiti!)

Ne mogu također pustiti neopaženo da nam je njegova preuzvišenost odgovorila nakon tri mjeseca, nakon punih tri mjeseca. Da se uznogete pripoviest o tajnoj klauzuli proglasiti bajkom, te našu na to odnoseću se tvrdnju bez provedenih izvida odbiti, nije se ipak trebalo tri mjeseca, te bi se bilo moglo nakon par dana odgovoriti. (Odobranvanje.)

Odgovoriti bi se bilo moralo, i to osobito obzrlom na hrvatsko i slovensko pučanstvo Primorja, jer to pučanstvo ne samo da je čitalo onu viest o tajnoj klauzuli, već ono vidi i čuti dnevnicama na svojem životu, kako se postupa. Obzirna na to pučanstvo bila bi i sada dužna njegova preuzvišenost tražiti od njegove preuzvišenosti gospodina ministra izvanjskih posala, da mu odgovori, da li postoji u istinu u saveznom ugovoru sa

Italijom tajna klauzula u onom smislu, ili bi on morao bar nato šliti, da pripusti njemu, ministru-predsjedniku slovačke ruke a da uznogete vršiti pravo i zakon također napram Hrvatima i Slovenecima Primorja. (Odobranvanje.)

Ono pučanstvo neće se ho-tim umiriti, što se možda pripoviest o tajnoj klauzuli kao bajka predstavlja, ono pučanstvo biti će samo tada umireno, kad bude vidilo činjenice, kad bude vlada jednom inače postupala. Ovo pučanstvo je svjedokom već preko 20 godina sviju dogodjaja u Primorju, ono vidi postupanje vlade s jedne strane proti Hrvatima i Slovenecima, s druge pako napram Talijanima, te se začuđeno pita, kako se može one dogodjaje trpiti i kako se može vladino postupanje napram jednomu i napram drugomu plemenu razumati. (Odobranvanje.)

Takva pitanja bijahu postavljena i u parlamentu, ali se nije na to odgovorilo. Zar su u istinu Primorci kraljevini Italiji žrtвовани? Ili je sadašnje doba samo neko prolazno doba, kakvo se je želilo i kakvo je Pavao Fambri u jednoj razpravi u „Nuova Autologia“ godine 1879. predlagao? On je naime želio, da se sa Talijani liepo postupa, dok ne budu Primorci izručeni Italiji (Čujte! Čujte!) te se u istinu čini, kao da je taj slučaj, kao da je to doba samo neko prolazno doba do predaje primoraca kraljevini Italiji. Ili bijahu pri tom odlučujući viši obziri? O tih govorilo se je također često i glas o tom bijaše sve to jači, da se je Austro-Ugarska napram Italiji obvezala, da će Talijane proti Slavencima na štetu Slavena podupirati. Govorilo se i govori osobito o tom da se ne smajje dirati u talijansko posjedovno stanje, pa bilo to posjedovno stanje i najnepravednije, najneopravednije, pa islo ono i za tim, da se Hrvate i Slovence u primorskih pokrajinah posve uništi.

Gospodo moja! Mi ne polazemo na odgovor, što nam ga je njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik na prvu točku našega upita dao ili dati mogao, osobitu važnost; ta mi smo već prije u našoj interpelaciji kazali, da mi polazemo u svakom slučaju malo važnosti tomu ako se bude i kazalo, da pripoviest o tajnoj klauzuli ne postoji, ne bude li činjenicama podkriepljeno, da će drugi odnosaji nastupiti!

Za nas neima baš nikakove vrednosti ako izjavi njegova preuzvišenost gospodin ministar-predsjednik sada ili možda nakon druga tri mjeseca, da je pripoviest o tajnoj klauzuli bajka, ostanu li pri tom jednaki odnosaji u Primorju. Za nas je prijednost u tom, da se promjene odnosaji u Primorju. Jer ako se nas uz ili bez klauzule natrag potiskava, tšati, u naših pravica knji, u naših čustvih vriedja — ta okolnost ne vriedi toliko, koliko gola potiskava, da nas tšate, da nam se pravice knji i da nam se vriedja naša čustva.

Mene je odgovor njegove preuzvišenosti gospodina ministra-predsjednika, da ide njega briga za tim, da budu njegovi činovnici napram svim plemenom nepristrani, jednako prijazni i jednako brižljivi, i da mu manjka svaka točka oslona za to, da bi mogao držati, da se u Primorju na taj način ne postupa, te da nisu ni interpellanti u tom obziru nijednog „poblížeg podatka naveli, upravo osupnuto.

Ja bih mu mogao vjerovati, da mu je briga, da njegovi činovnici nepristrano, jednako brižljivo i jednako prijazno napram svim plemenom postupaju.

Ali ja pitam g. ministra-predsjednika, upravitelja ministarstva unutarnjih posala i pravosudja, ja pitam i njegove drugove, ostalu gospodu ministre: što čine oni sa vladinim činovnikom, koji se ne drži tih vladinih uputa? (Odobranvanje i medjklučiti.) Što se tiče paka točke oslona i jasnih podataka, to se može zaista uzkl-

nuti: dakle što nije napisano, to ne postoji! ili „bolje“ što nije u spisur, toga neima na svijetu! — što se nije navelo u interpelaciji, to ne postoji. (Odobranvanje.) Kao da bi se moralo u svakoj interpelaciji navesti sve neralo u svakoju interpelaciji navesti sve neralo, kao da nije gospođin ministar-predsjednik i njegova vlada ostala dužna odgovoriti na stotinu interpelacija, u kojih su sadržani točni podatci; kao da neima obće poznatih činjenica, koje ne bi imale biti nepoznate ni članovom. visoke vlade. (Odobranvanje.) (Nastavak sledi)

Franina i Jurina.

Fr. Ca si još Jure na kosti poli furlana u Martani?

Jur. Vero nisan, zač san se prenuja oni večer, kad su bili balotacioni.

Fr. A zašto?

Jur. Doša san na večeru i vidia san poli banka deligata Martina sa svojim kompanjen furlanom i oni su na brauru kantali: „ki mandjat le salatine“; a ja san para, da su afitali čuštu, pak san pošu kja.

Fr. A je umija kantati Martin?

Jur. Je, ma da je tamo profesor od kanti ... bi ga bija valje škarta.

Fr. A zašto su kantali?

Jur. A ča ne znaš, da su stili pla-kati, zač su ih oni dan škartali iz ufcija u Martani, pak su od žalosti kantali.

Fr. Ma vero, bih i ja sada zakantati, ma ne po našu, nego kako oni: „di me aži no!“

Jur. A da čujemo!

Fr. Vero neču, zač sam hripav, kako oni ki su onu večer poli furlana kantali, za to ču drugi put, kad se odzdravim.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Obavieat. Pošto nas mnogi iz srednje Istre pitaju glede osiguranja i zastupstva javljamo ovime da se mogu obratiti na g. Dav. Sankovića našeg zastupnika u Dank ili na g. Janka Gregorec, našeg zastupnika u Buzetu. — Glavno zastupstvo „Croatia“ u Puli.

Pazinski kotar:

Pazin, 15. ožujka 1903. Porečka „L' Istria“ 31. siečnja tek. god. donosi tužaluku iz Pazina, kojom pozivlje crkvenu oblast, da stane jednom na put potajnom i postepenom pohvaćivanju župne crkve i župnog ureda u Pazinu. Masuprot, u „Našoj Slozi“ od 12. ožujka tek. god. br. 11, nepoznati dopisnik iz Pazina navaluje na sadašnju župnu upravu i na sadašnjeg župe-upravitelja radi tobožnjeg potalijanzupne crkve i župnog ureda, i to: čivanja župne crkve i župnog ureda, i to: talijanskim propovjednicima, talijanskim tuž-bama, namirama i javnim izpravama. Od Boga zdravlje onomu, koji je kađar da rješiš zagonekku, što izbija iz ovih protuslovnih dopisa.

Pazinski dopisnik „Naše Sloze“, nije valjda tekar od jučer u Pazinu, pak da ga nije zaslijepila zloba, morao bi bio izvještati, da se korizmene propovjedi u talijanskom jeziku drže u župnoj crkvi u Pazinu jurve od god. 1898. neprekidno, dakle od vrijemea kad „sadašnji župe-upravitelj“ još nebijaše „sadašnji“, nego najviše upravitelj „in spe“.

Dali su se te propovjedi usuljale pravom ili nepravom, drugo je pitanje, koje u stvari ništa ne mijenja, pak bi gosp. dopisnik morao bio računati sa stvarju, kako danas stoji. Po onomu što ovo piše: ... a da usuljaju talijanštinu i da pomoću propovjedi pospješe potalijančiti ovaj gradič, to je župna uprava naručila propovjednika, jednog fratra, za sada samo iz Dalmacije — „Av“ — dalo bi se suditi, kao da je ovo prva korizma, što se u Pazinu propovijeda talijanski, dotično, kao da je „sadašnja“ župna uprava, ili bolje „sadašnji župe-upravitelj“ uveo tu novotariju, koja je već stara za sve vrbace, samo ne za gosp. dopisnika.

Neka si gosp. dopisnik zapamti i dobro za uho zapiše, da niti su prijašnje župne uprave, niti je sadašnja naručila propovjednika, nego je želju građana saobšila svojoj nadležnoj crkvenoj oblasti — a ova ga baš ove godine našla u osobi ne „fratra“, nego vrednog člana družbe Isusovaca, i to, nastojanjem „sadašnjeg župe-upravitelja“ propovjednika austrijska, sina kršće Dalmacije, komu nije do italijaniziranja crkve i gradiča, već do propovjedanja riječi Isusove, one iste riječi Isusove, koje je u svoje vrijeme propovjedao u Bakru, Senju, Munama, Vodicama, Cepiću, Buzetu, Bersetu, Moštenicama, Lovranu i Voloskom na obće zadovoljstvo.

Počamsi od god. 1898. građani pazinski sakupljaju svake godine novac ne zato, da nekomu „za čepe usta“, kako veli gosp. dopisnik, nego faktično za to, da onim novcem ustanovljenom svotom nagrade propovjednika, i da odštete upravitelja župe „sadašnjega, kako su odštetivali i „prijašnjega“ dotično i pok. Proštan- župnika — za stan i hranu; izvanredni propovjednici, pak bili oni gdje mu draga, i propovjedali kojim mu draga jezikom, ne trude se zabavara i ne hrane se musicama ili znakom.

Pod riječima: „a da nama, kako oni (t. j. valjda župna uprava i građani) misle začepu usta... itd“, sakriva se oštar žalac, kao nečeg gosp. dopisnik da javno pokaze. Zar ne, gosp. dopisniče? — Korizmene propovjedi jesu izvanredne budi si u kojem jeziku; za nje treba posebne prijava, velikog truda, materijalnog vremena; a dušobrižnik, komu vrieme ne dostaje, mora da se utече izvanrednom propovjedniku, koga treba i hraniti i nagraditi za njegov trud. Toliko kao odgovor na riječi dopisnikov: „Ako naši ljudi traže itd...“, koji „naši ljudi“ nisu takvih propovjedi u obće tražili, jer imaju nedjeljne propovjedi; osim ako nisu tražili za nje u gosp. dopisnika.

O zastupaljanju moglo bi se govoriti samo tada, kad bi s bog talijanskih propovjedi trpile hrvatske nedjeljne, ili kad bi za one prve morali doprinositi svi župljani ili župna crkva iz svoje imovine; dočim propovjednika plaćaju sami njegovi slušatelji.

Gosp. dopisnik se debelo vara, kad piše, da sadašnji župe-upravitelj čini hrvatskim kmetom tužbe u talijanskom jeziku, jer sadašnji župe-upravitelj nije tužio nijednoga kmeta za nikakovu stvar nit crkvenu nit svoju.

Što se tiče namira, izdanih u talijanskom jeziku, ako misli na one izdane za povraćene glavnice, mogao je malo dublje zaviriti u arhiv c. kr. kot. suda u Pazinu ili u gruntovne knjige, pak bi bio našao namira izdanih prije nego što je došo sadašnji upravitelj u Pazinu također u talijanskom jeziku za hrvatske kmetove, kao n. pr. on izdanu god. 1888. pod br. 6825, kad je tadašnji upravitelj učio, ili

loge", nije
u, pak da
bi bio iz-
opovijedi u
prekridno,
s nji ž u-
sa-
in spe-
njale pra-
nje, koje
bi gosp.
stvarju,
ovo piše:
la pomoću
vraj gradić,
svjednika,
Dalmacije
, kao da
znu pro-
o da je
volje sa-
ovotariju,
samo ne
pamti i
prijašnje
naručila
jana sa-
oblasti
a u osobi
družbe
adašnjeg
austrijca,
o Italija-
propo-
ijeti isu-
ovjedao
ma, Če-
ma, Lo-
voljstvo.
jani pa-
novac ne
", kako
o za to,
svotom
te upra-
odšteći-
Prošla-
naredni
u drago,
jezikom,
ne muši-
kako oni
ni) misle
nar Zalan,
pokaže.
vrimene
u kojem
ve, veli-
a dušo-
mora da
nu, koga
ov trud,
ovikove:
nji, naši
be tra-
; osim
pispisnika.
govorili
kih pro-
ili kad
svi žu-
movine;
njegovi
ra, kad
čini hr-
u jeziku,
uzio ni-
nit cr-
talijan-
adane za
o dublje
Pazinu
io našao
e došao
kodjer u
kmetove,
pod hr-
učio, ili

druga izdanu mjeseca rujna god. 1901.
1919, dok je sadašnji upravitelj
ovao u Završju, pak bi bio pogledao
prste i „sadašnjem u“ kao i
sadašnjima“, ili bi bio navalo
ove druge kao i na prvoga. Nego
dopisnik htjeo je valjda izkazati oso-
naklonost sadašnjem upravitelju.
Javne izprave izdavaju se bilo u la-
kom, bilo u jeziku stranaka ili kako
sti traže, a u svemu ravna se sadašnji
avitelj po onomu, što su i kako su či-
njegovi predstavnici.
Ako gosp. dopisnik hoće, da lieti rane,
e troše naš narod, pravo imade i nitko
u toga ne zamjerava; samo neka se pri-
m poslu neslužbi Voltaire-ovim recep-
m ili Machiavellijevim principom, a oboje
u je valjda poznato.

Porečki kotar:

Iz Grožnjana pišu nam 15. o. mj.
Zamjerite nam, g. uredniče, da vam to-
ko dosadjujemo s našimi tužbami i ja-
kovkarni, ali mi niemamo više komu da
utečemo za pomoć ako ne k vam, koji
pokazali u vašem listu toliko sučuti
nas i toliko ljubavi napram nama. U
nem cienjenom listu bijaše rečeno, da
presvjelti biskup Nagl dao nalog nam-
mu župniku g. Vasselli-u, da mora pro-
ovjedati nam izvanjskim župljanom, koji
činjavamo većinu župljana naše župe,
u našem materiskom hrvatskom ili slo-
venskom jeziku. Mi vjerujemo, da je g.
župnik dobio takav nalog, ali koja nam
brist kad on za biskupske naloge mari-
o i za lanski snieg.

Mi smo sirote bez vjerske utjehe u
našem materiskom jeziku a gospoda na
ordinarijatu neimaju tolike odvažnosti, da
bi htjeli ili mogli zapovjedati, da se nji-
bove naloge vrši.

U Vašem smu cienjenom listu či-
tali kakovom se je strogošću postupalo od
strane ordinarijata i od strane cesarske
oblasti proti siromašnim Ricmanjacem i
njihovomu bivšem dušobrižniku, pak smo
u našoj priprostoj kmetskoj pameti ovako
umovali: Ako se može koli od preč. ordi-
narijata toli od slavnih cesarskih oblasti
tako brzo na red pozvati one, koji neće
da slušaju njihovih zakona ili nalogah,
za što se to nebi moglo i kod nas, koji
ne pitamo ništa nezakonita, ništa nepr-
avedna ili nemoralna?

Pokažite, presvjelti g. biskupe, i kod
nas samo deseti dio one odlučnosti i sr-
čanosti napram našem gospodinu župniku,
kakvu pokazaste vi i cesarske oblasti u
Ricmanjli, i budite uvjereni, da vam bu-
demo svi do groba zahvalni i da će te
izvršiti djelo, koje će vam biti za dušu,
jer je ono pravedito i pošteno, što mi pi-
tamo i molimo.

Voloski kotar:

Odbor žensko podružnice družbe
sv. Cirila i Metoda u Mošćenich, časti
se pozvati p. n. gg. članice na glavnu go-
dišnju skupštinu, koja će biti na 22. ožujka
o. g. u prostorijah „Hrvatske čitaonice“
u Mošćenich na 3 sata posle podne. Mole
se najučtivije p. n. gg. članice, da bez
važnog uzroka neizostanu, te da se u što
većem broju nadjemo. Do vida! Odbor.

Iz Klane. Dne 7. marča t. g. pre-
minula je nakon kratke ali teške bolesti
supruga ovdješnjeg g. nadučitelja Vinka
Sepića. Čestita, ljubežljiva supruga, vrlo
rodoljubkinja, ostavila je u najljepšoj ml-
dosti navršivši tek 21. godinu života ovaj
sviet, zapustiv razvijenja supruga i ro-
ditelje, te dijete u povoju, da ga zamjeni
drugim, vječnim. Lahka joj zemljica!

Sprovod obavio je dne 9. istog mj.
uz neobično mnogobrojno učešćevanje.
Poslie toga čina sastala se nekolicina njih
sabravši svotu od 15 kruna za „Družbu
sv. Cirila i Metoda“ za Istru, mjesto vjenca
na odar pokojnice. U tu svrhu s istom
namienom voliralo je upravno vijeće ove
občine iznos od 50 kruna. Novac odaslao
se došćenomu društvu.

Politički pregled.

U Pulj, dne 18. marča 1903.

Austro-Ugarska.

U posljednjoj sjednici jugoslavenskog
kluba carevinskoga vjeća prihvaćena bijaše
malom promjenom osnova pravila toga
kluba, izradjenih od dra. Šustersića. Poli-
tički program toga kluba jest sljedeći:
„Klub smatra svojim ciljem slobodnim raz-
vitkom države i narodah na kršćansko-
socijalnom temelju. Klub će tražiti prošire-
nje izbornoga prava na temelju obćeg
izbornog prava; proširenje i učvršćenje
zemaljske i občinske autonomije, te poli-
tičko-socijalne reforma na korist nižih slo-
jeva pučanstva. Glavna točka programa
jest borba za ravnopravnost slovenskih
plemena ove pole monarhije.“

U Ugarskoj bje se u saboru i bivan-
njega žestoka borba proti vojnoj osnovi,
kakvu je vlada predložila obim parlamen-
tom. Opozicija udara žestoko na vladu u
saboru a izvan njega, priredjuje sastanke
i skupštine, na kojih se odlučno demon-
strira proti rečenoj osnovi. Ta borba za-
daje težkih neprilika vladi, jer osnova po-
staje danomice nepopularnijom u svih kru-
govih pučanstva. Opozicija ide za tim, da
bi se snizilo vojničku službu na dvie go-
dine, proti čemu su ne samo vojne oblasti
već dapače i najviši dvorski krugovi.

Predsjednik hrvatskog kraljevinskog
odborna zastupnik Francisić sazvao je čla-
nove toga odbora za četvrtak dne 26. o.
mj. na sjednicu. U toj sjednici predložiti
će odboraki izvijestitelj dr. Eggersdorfer od-
govor na odgovor madjarskog kraljevinskog
odborna. Ti odbori vječaju — kako je po-
znato — o hrvatskoj nagodbi.

Srbija.

Bečki listovi pišu, da je kabinetetski
predstojnik kralja Aleksandra stigao dne
13. o. mj. iz Biograda u Beč i da je bio
dan prije u audienciji kod cara i kralja
Frana Josipa u Budimpešti. Tuj da je na-
javio našem vladaru posjet kralja Alek-
sandra. Glede vremena i mjesta sastanka
obji vladara, da će odlučiti kasniji do-
govori.

Rusija.

Uvaženi petrogradski list „NovoVrieme“
preporuča, da bi se postojeći ugovor iz-
među Rusije i Austro-Ugarske glede bal-
kanskoeg pitanja pretvorio u formalni savez.
Taj svoj predlog obrazlaže među ostalim
i tim, da bi bilo želiti, da bi austro-ruski
ugovor od godine 1898, koji je imao zadnji
pet godina dragocjenih uspjeha i koji se
u sadašnjem času pokazuje kao temelj
skupinom djelovanju na balkanskom po-
luokolu, postao izhodištem za trajnije i
tješnje odnose između obji susjednih
velevlasti, koje imaju toliko zajedničkih
interesa u etnografskom, gospodarskom i
političkom pogledu. Kod redovitog razvika
dogodjajah smatrati bi se imalo u buduće
Rusiju i Austro-Ugarsku naravskimi sa-
veznicami.

Iz Petrograda javljaju, da je car Ni-
kola odlučio podieliti svomu narodu veću
slobodu, čemu da se protive natražnjački
krugovi na dvoru i kod vlade. Car da je
nepomičan u svojoj odluci, u čemu ga
podupiru i nekoji slobodomniji veliki
knezovi i rođaci.

Italija.

Iz rimskih listova doznajemo, da se
je tamo ustrojio odbor, koji sazivlje dne
22. o. mj. u narodnom kazalištu veliku
pauku skupštinu, na kojoj će se razprav-
ljati pitanje ustrojenja talijanskog sveu-
čilišta u gradu Trstu. Na skupštini da će
govoriti zastupnik Pinchia i pjesnik Pon-
zachi. Ova skupština usred Rima biti će
novi dokaz, kako se Italija — službena i
neslužbena — upliće u nutarnje poslove
Austro-Ugarske, kao da je ova odvisna
od Italije!

Talij. „reformatori“ u tršćansko-koparskoj biskupiji.

Poznato je našim čitateljem kako se
govorilo za onoga i onoga, da će postati
tršćansko-koparskim biskupom, dok nije
postao sadašnji presv. dr. Nagl. Među to-
likimi kandidati bio je i preč. g. Martelanc,
sadašnji kanonik-župnik kod sv. Justa.
Knda to dočuse dvie perjanice tobožnjih
kršćanskih socijala i poznati reformatori
pobjesniše kao u prociup zrnja, pa ajde
do bivšega žalostne uspomena vikara sa
povikom: bude li Martelanc biskupom, mi
ćemo otići iz biskupije, pa ma morali i
napustiti popoviju. Preč. Petronio prestrašen
postupkom tako odrešite gospode, javi na
sve četiri strane svieta pogibelj, koja prieti
biskupiji imenovanjem Martelanca za bis-
kupia, a odlazkom tako vriednih (!) sve-
ćenika, pa Martelanc propade, nu ne
uspjije niti Petronio, nego dr. Nagl.

Što iz ovoga sledi? Da je koji naš
svećenik takovim postupkom ustao proti
kandidaturi preč. Petronia, bila bi mu se
vrška skuhala. A zašto se to nije dogo-
dilo gorespomenutoj dvojici? Jer oni se
zovu „reformatori“, oni su bili proti Mar-
telancu, a ne proti Petroniju; jer oni su
bili kapelani pod Martelancem; jer oni
znadu drugim davati zapoviedi, da sami
budu bez posla; jer neka ostane — u
peru.

Ovaj slučaj nam na koncu tumači i
postupak crkvenih oblasti u Tratu kako je
nekim sve dozvoljeno, a naše svećenike
puštaju bez plaće, jer nemogu zadovoljiti
hiram i strančarstvom nekoje gospode.

Drugo bi nam bilo, kad bi mogli do-
neti izpravak na onu viest, ako i nešto
zastarjelo, ali ipak uvijek novu za naše
čitatelje i vazda poučnu za odnosnje, u
kojih živimo.

Razni prinosi.

Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru
preko naše uprave: Presvj. dr. Dinko
Vitezić, finacijalni prokurator u Krku, na
mjesto vjenca na odar velezaslužnog pu-
bliciste Dinka Politea . . . K 4—
Na račun ove godine izkazano . . . 192-92
Sveukupno K 196-92

Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri
darovaše preko naše uprave: Presvj. dr.
Dinko Vitezić, finacijalni prokurator u Krku,
na mjesto vjenca na odar velezaslužnog
publiciste Dinka Politea . . . K 4—
Na račun ove god. izkazanih . . . 10—
Sveukupno K 14—

Dječkomu pripomoćnomu društvu
u Pazinu darovaše preko naše uprave:
Presvj. dr. D. Vitezić, finacijalni proku-
rator u Krku, na mjesto vjenca na odar
velezaslužnog publiciste D. Politea K 4—
Na račun ove godine . . . 151—
Sveukupno . . . K 155—

Razne viesti.

Veliki koncert u Zagrebu na korist
družbe sv. Cirila i Metoda, izpao je preko
očekivanja sjajno. Čistoga će biti preko
6000 kruna. Ustrđnu hvalu neumornim
priredjivačima, sudjelovateljem, te darova-
teljem dužno je svako rodoljubno srce
islarsko, koje je zabrinuto za budućnost
hrvatske djece u Istri. (Vidi prilog.)

Dobrotvorka naše „Družbe“. Dne
3. o. mj. preminula je u Zagrebu gđja.
Katarina Budička, sestra preč. kanonika
Budičkoga i vrlo čestita Hrvatica, koja se
je u svojoj oporuci sjelila i naše pleme-
nite „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru
ostaviv njoj 400 kruna. Dičnoj rodoljubki
i dobrotvorki naše djetice neka podieli
Svevišnji vječni pokoj!

Verešite se, Islarske občine! Ze-
maljski odbor u Poreču, raspisao je od-
govarajuće namete na sve izravne poreze

na teret 47 občinah Istre, da se tim po-
krije njihov dug napram zemaljskoj školskoj
zakladi za školske takse.

Veselite se dakle islarske občine, što
se brine toli brižljivo za vas slavni ze-
maljski odbor u Poreču, jer vam daje
priliku, da izdadete i posljednji novčić za
blazene školske takse.

Čiže su sada oui bezdušni sliepari,
koji su varali lahkuome i lahkovjerne,
da su im hrvatski zastupnici naprtili školske
takse. Valjda ne zapoviedaju hrvatski za-
stupnici i u zemaljskom odboru u Poreču?!

Visoka starost. Pišu „Osvitu“ iz Ko-
cerina: Na 27. pr. mj. umro je ovdje
seljak Grga Grubešić (Hadžić) u 110. go-
dini života. Zdravlje mu je dobro služilo
sve do prije dvie godine, gdje su ga noge
izdale, te je morao kod kuće ostati. Um
i vid ga je dobro služilo sve do smrti.
Volio je čašicu, a lulu nije nikad ni puštao
iz usta. Zenio se je dva puta, te ima u
svemu troje žive djece. Najstarijemu je
85 godinah, a i prije njega imao je jedno
diete. U mladosti je trgovao sa marvom,
te je dobar dio Dalmacije propotovao, a
o tom je znao krasno pripoviedati, kao
da je jučer bilo. Iza sebe ostavija ženu,
koju je prije 50 godina ozenio i mnogo
unučadi i prauučadi sve do četvrtog
koljena.

Sraki svilestan hrvatski obrtnik i
radnik, koji hoće sam napredovati i biti
koristan obćoj borbi za pravo i boljak
potištenoga radnoga naroda i svoje hr-
vatske domovine, mora stupiti na
put n a o b r a z b e i p r o s v j e t e .

Zato je za svakoga obrtnika i radnika
potrebno, da se predbroji kao
stalni predplatnik na radnički
list „Glas Naroda“.

„Glas Naroda“ izlazi svakoga tjedna
jednput, a stoji na cielu godinu K 6—,
na pol godine K 3—, na četvrt godine
K 1-50. Za inozemstvo K 8—. Predbro-
se može putem pošte na dopisnici i osobno
u uredništvu, Krvavi most br. 3, I. kat,
ili u tiskari Mile Maravića, Duga ulica 8,
u Zagrebu.

„Glas Naroda“ kao organ Hrvatske
radničke zajednice djeluje na polju radničke
borbe i obrane kao i na polju politike,
prosvjete i svakovrstne upute radnicima
i obrtnicima.

Zato je potrebno, da svaki svieštni
obrtnik i radnik bude predbrojen na taj
naš list, koji je zastavnik rodoljudnoga i
naodvisnoga hrvatskoga radništva.

Talijanski ribari u našem moru.
Iz službenih podataka doznajemo, da se
je god. 1900. bavilo talijanskih ribara iz
kraljevine po naših obalah ribarenjem
453 broda (ribarice) sa talijanskom za-
stavom; na tih ribaricah bilo je ukrcano
2096 talijanskih ribara. Ovi brodovi ili
ribarice svračale su se poglavito u ove
naše luke: Trst, Poreč, Rovinj, Pula,
Lošinj, Lovran, Rieku, Zadar, Split itd.
Nalovile su na našoj obali 844.646 kilo-
grama ribe, koje su prodali za 731.490
kruna. Sav taj novac, koji je otiel izpred
ustiju našem domaćemu ribaru, odnešen
je u blazenu Italiju. Talijanski radnici
otimlju našim radnikom kruh na kopnu,
a talijanski ribari našim ribarom kruh
na moru. Pak da nas neusrećuje savez
sa Italijom!?

Sretan otok. Na otoku Islandiji nema
tamnica. Tamo ne treba ni sudova, ni
stražara, ni tamnica, jer se nikakav zločin
ne dogodi. Otkad se stanovnici tog sretnog
otoka sjećaju, sibile su se samo dvie krađe.
Jedan naime urođenjenik ukrao je jednu
ovcu i to od gladi, pošto si je bio s'omio
ruke, te nije mogao da radi i prehrani
sebe i svoju obitelj. Opomenuli su ga
javno i dali mu zarade kao nadziratelju
polja. Drugi lupež bio je neki bogati
Niemac. Prodali su mu sve, naknadili
štetu okradenom i odpravili lupeža u do-
movinu. Zbilja sretan narod!

